

* ΤΙ ΓΡΑΦΟΥΝ ΟΙ ΑΛΛΟΙ *

ΛΗΣΜΟΝΗΜΕΝΟΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΗΣ

Ἡ ἑταιρεία «Τύπος» ἐξέδωκε τὸν Α' τόμο τῶν «Φιλολογικῶν Ἔργων» τοῦ Μιχαὴλ Μητσάκη. Ὁ κ. Δ. Ταγκόπουλος, ὁ ὁποῖος προλογίζει ὡραϊότατα εἰς αὐτὸ τὸ βιβλίον, τὸν ὀνομάζει «λησμονημένον», ὅπως τὸν Δημοσθένει· Βαλασθάνην, τὸν Γεώργιον Παριώσκον, τὸν Κλεάνθη Τριαντάφυλλον. Ὑπὸ μίαν ἔποψιν, ναι, καὶ ὁ Μητσάκης εἰμπορεῖ νὰ θεωρηθεῖ λησμονημένος. Τὸ πολὺ κοινόν, πὺν διαβάξει τόσα καὶ τόσα, δὲ διαβάξει Μητσάκη, δὲ τὸν θυμάται, δὲ τὸν ξεύρει. Ὑπὸ ἄλλην ἔποψιν ὅμως, ὄχι. Ὁ Μητσάκης ζεῖ εἰς τὴν μνήμην ὧτων ἐκείνων πὺν τὸν ἐγνώρισαν καὶ τὸν ἐθαύμασαν μίαν φορὰν. Καὶ ἀπόδειξις ὅτι σήμερον, δέκα χρόνια, μετὰ τὸν τραγικὸν καὶ πρόωρον θάνατόν του, — ὁ Μητσάκης ἀπέθανε τρελλός, — τὰ ἔργα του συναθροίζονται εὐλαβῶς ἀπὸ τὸν κ. Ταγκόπουλον καὶ τυπώνονται ἀπὸ τὴν ἑταιρίαν, χειροκροτούντων ὧτων τῶν παλαιῶν θαυμαστῶν, καὶ τῶν νέων ἀκόμη, πὺν ἀπὸ ἐκείνους ἔμαθαν νὰ τὸν θαυμάζουν. Τὸ βέβαιον εἶναι, ὅτι εἰς τὸ ἐξῆς ὁ Μητσάκης δὲν θὰ μείνῃ εἰς τὴν σωρείαν τῶν παρ' ἀξίαν λησμονημένων. Θὰ γνωρισθῇ, θὰ διαβασθῇ καὶ θὰ διαβάζεται.

Ὀλίγοι, φρονῶ, λογοτέχνη, τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, τῆς Ἀναγεννήσεως, νὰ πούμε, τῆς Ἑλληνικῆς Φιλολογίας, — ἀξίζουν αὐτὴν τὴν τιμὴν περισσότερον ἀπὸ τὸν Μητσάκη. Ὑπῆρξεν ἓνας δυνατός, ἓνας πρωτότυπος, ἓνας «ποιητὴς ρεαλιστής», ἂν μπορεῖ κανεὶς νὰ τὸν χαρακτηρίσῃ ἔτσι, καὶ κατ' ἐξοχὴν Ἀθηναῖος ἢ μᾶλλον Ἀττικὸς. Τὸ πνεῦμα αὐτοῦ ἦτο ἀπαράμιλλον, ὅπως ἡ παρατήρησις του βαθεῖα, ὁ λυρισμὸς του γνήσιος καὶ ἡ φιλοσοφία του ὑγιής. Ἦ δὲ ἦφορ του νεύροδες, καλαίσθητον, περίτεχνον, ἐντελὲς ἀνάλογον πρὸς τὰ μεγάλα προτερήματα τῆς οὐσίας. «Ὅλαι αἱ σελίδες τοῦ Μητσάκη, — διηγήματα, χρονογραφήματα ἢ κριτικὰ ἄρθρα, — φέρουνε τὴν σφραγίδα του καὶ εἶναι ἀξιανόγνωστοι. Ἀλλὰ μερικά εἶναι ἀπὸ τὰς ὡραιότερας τῆς Λογοτεχνίας μας.

Ὁ κ. Ταγκόπουλος εἰς τὸν Πρόλογόν του ἀναφέρει, ὅτι ὁ μακαρίτης ὁ Καμπύσης τοῦ ἐφάνερωσε κάποτε τὸν θαυμασμόν πὺν ἔτρεφεν ὁ Μητσάκης πρὸς τὴν «Νανά» τοῦ Ζολᾶ, μεταφρασμένην ἀπὸ τὸν Ἰω.

Καμπούρογλου, καὶ τοῦ εἶπε ὅτι «ἀπὸ καὶ μέσα γύηκε ὁλος ὁ Μητσάκης». Ὁ κ. Ταγκόπουλος δὲν τὸ ἀμφισβητεῖ, μολονότι, λέγει, ποτὲ δὲν ἄκουσε τὸ Μητσάκη νὰ τοῦ ὁμιλήσῃ διὰ τὴν μετάφρασιν ἐκείνην. Τὸν ἄκουσα ὅμως ἐγώ, καὶ ἐγὼ μάλιστα ἐσχημάτισα τότε τὴν ἰδέαν, ὅτι ὁ Μητσάκης εἶχεν ἐπηρεασθῇ πολὺ καὶ ἀπὸ τὸν Ζολᾶ καὶ τὸν ρηξικέλευτον πραγματικῶς μεταφραστὴν του, — διότι ἡ μετάφρασις τοῦ Ἰω. Καμπούρογλου εἶναι σταθμὸς εἰς τὴν ἐξέλιξιν τῆς φιλολογικῆς μας γλώσσης, — καὶ ἐγώ, μετὰ τὴν ὑπερβολὴν τῆς νεότητος, εἶπα κάποτε εἰς τὸν Καμπύσην, ὅτι «ἀπὸ καὶ μέσα γύηκε ὁ Μητσάκης».

Ἀλλὰ τώρα δὲν τὸ φρονῶ. Ὁ Μητσάκης ὅ γ ἢ καὶ ἀπὸ ἄλλα πολλά. Διότι ἐδιάβαζε πολὺ, ἐδιάβαζε ὅσον ὀλίγοι τῆς ἐποχῆς του. Ἀλλὰ προπύαντων γύηκε ἀπὸ τὸν ἑαυτοῦ του. Διότι εἶχε τὴν δύναμιν ναφομοῶναι τελείως τὴν πνευματικὴν του τροφήν καὶ εἶχεν ἀκόμη τὴν δύναμιν νάν-τλῇ, νὰ ἐμπνέεται ἀπ' εὐθείας ἀπὸ τὴν γύρω του ζωὴν. Ἦτο πρωτότυπος, νά. Καὶ ὁ πρωτότυπος ἐξουδετερώνει ὅλας τὰς ἐπιδράσεις καὶ φαίνεται πάντα ἐκείνος πὺν εἶναι.

Ὁ Μητσάκης ἦτο καὶ ἔξοχος κριτικός. Εἶχε μίαν ἑκτακτον εὐαισθησίαν πρὸς τὸ ὡραῖον καὶ πρὸς τὸ ἀσχημον, εἶχεν ὅλην τὴν εἰδικὴν μάθησιν τοῦ τεχνικροῦ, καὶ ἀκόμη ὅλην τὴν εἰλακροίειαν καὶ τὴν ἀμεροληψίαν. Ἡ κριτικὴ του δὲν ἦτο τὸ μῖσος καὶ ὁ φθόνος πολλῶν σημερινῶν. ἦτο μόνον ἡ ἀ γ ἀ π η. Ἀγαποῦσε τὸ καλόν, ἀγαποῦσε τὸν ἐργάτην του καὶ ἀπὸ τὸ αἶσθημα αὐτὸ κινούμενος, ἀπεκάλυπτε καὶ τὰ ἑλαττώματα, τὰ ἐκαυτηρίαζε μάλιστα. Ὁ σκοπὸς του δὲν ἦτο παρὰ νὰ ὡ φ ε λ ῃ ὅπως ἤξευρε καὶ ὅπως εἰμποροῦσε. Ὅχι ποτὲ νὰ βλάψῃ, νὰ πληγώσῃ, νὰ πικράνῃ, νὰ ζημιώσῃ, πὺν εἶναι δυστυχῶς ὁ σκοπὸς πολλῶν σημερινῶν....

Τὸ εἶπα καὶ ἄλλοτε. Τίποτε δὲν με ὠφέλησεν, εἰς τὸ φιλολογικόν μου στάδιον, περισσότερον ἀπὸ μίαν δυσμενεστάτην, ἀλλ' ἀληθινὴν κριτικὴν τοῦ Μιχαὴλ Μητσάκη περὶ τῶν πρώτων μου διηγημάτων. Ἦτο εἰλακρινὴς, ἐνεπνέετο ἀπὸ ἀγάπην, ἀπὸ ἐνδιαφέρον πρὸς ἓνα τάλαντον, τὸ ὁποῖον ὁ κριτικὸς ἔβλεπε χροῖνον εἰς ἀσχημον δρόμον. Κανένα δὲν ἀγάπησα περισσότερον ἀπὸ τὸν Μητσάκη, διότι ἦτο ὁ μόνος πὺν μετ' ἐκαμὲν ἓνα τόσο μεγάλο καλόν. Ἀλλὰ καὶ κείνος μ' ἀγαποῦσε πολὺ, ἴσως γιατί καὶ γὰρ ἦμουν ὁ μόνος πὺν τοῦ τὸ ἀνεγνώρισε....

Γ. ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

Ἐφημ. «ΔΥΝΑΜΙΣ»

LA MARONITE

★★★★ ΤΟ ΑΡΙΣΤΟΚΡΑΤΙΚΟΝ ΚΑΙ ΥΠΕΡΟΧΟΝ ΛΙΚΕΡ ★★★★★

★★★ Ο ΘΡΙΑΜΒΟΣ ΤΗΣ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΥ ΠΟΤΟΠΟΙΪΑΣ ★★★

ΖΗΤΗΣΑΤΕ ΤΟ ΕΙΣ ΟΛΑ ΤΑ ΚΕΝΤΡΑ

★★★★★ ΔΙΑΡΚΗΣ ΠΑΡΑΚΑΤΑΘΗΚΗ: ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ 30. — ΤΗΛΕΦΩΝΟΝ: 14-37 ★★★★★

ΓΡΑΦΕΙΑ: Θ. Γ. ΠΑΠΑΜΑΝΩΛΗ